

นักการเมืองกับการสื่อสารในยุคดิจิทัล ผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือ
และความไว้วางใจของประชาชน

POLITICIANS AND COMMUNICATIONS IN THE DIGITAL
AGE AFFECT THE CREDIBILITY AND TRUST OF THE PEOPLE

พระครูวิรุฬห์ปัญญาสาร

PhraKhruWirunpanyasan

พระมหาอนันต์ เจริญศิริพัชร

Phramaha anan charoensipat

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

MahamakutBuddhist University Srilanchang Campus

E-mail: panyawaro.1979@gmail.com

วันที่รับบทความ: 6 เมษายน 2568; วันแก้ไขบทความ: 26 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ: 28 เมษายน 2568

Received: April 6, 2025; Revised: April 26, 2025; Accepted: April 28, 2025

บทคัดย่อ

การสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัลได้เปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ สื่อสังคมออนไลน์กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการรณรงค์หาเสียงและสร้างความแตกแยกทางการเมือง การเข้าถึงข้อมูลที่รวดเร็วทำให้เกิดปัญหาข่าวปลอมและการบิดเบือนข้อเท็จจริง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของนักการเมือง

บทความนี้ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับการสื่อสารในยุคดิจิทัล โดยวิเคราะห์ผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจของประชาชน ผ่านแนวคิดทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง ทฤษฎีความไว้วางใจทางการเมือง และทฤษฎีสื่อดิจิทัล การศึกษาได้รวบรวมข้อมูลจากกรณีศึกษาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อนำเสนอแนวทางในการสร้างการสื่อสารทางการเมืองที่มีความน่าเชื่อถือและสร้างความไว้วางใจจากประชาชนได้อย่างยั่งยืน การเข้าใจพลวัตของการสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัลมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: การสื่อสาร, ดิจิทัล, นักการเมือง, ประชาชน

Abstract

Political communication in the digital era has significantly altered the relationship between politicians and the public. Social media has emerged as a pivotal tool for electoral campaigning and has also contributed to increasing political polarization. The rapid dissemination of information has facilitated the spread of fake news and misinformation, thereby undermining the credibility of politicians.

This article examines the interaction between politicians and communication in the digital age by analyzing the impact on the credibility and trust of the public. It is framed through the concepts of political communication theory, political trust theory, and digital media theory. The study collects data from case studies both in Thailand and abroad to propose strategies for creating political communication that is credible and fosters sustainable public trust. Understanding the dynamics of political communication in the digital era is crucial for the development of democracy in the 21st century.

Keywords: Communication, digital, politicians, people

บทนำ

ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ทางการสื่อสารการเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับประชาชนได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ ดังที่ Sanwonglakron และ Warewarach (2025) ได้ชี้ให้เห็นว่า สื่อสังคมออนไลน์ไม่เพียงเป็นเครื่องมือในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง แต่ยังเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความแตกแยกทางการเมืองในสังคมประชาธิปไตยร่วมสมัย การสื่อสารทางการเมืองที่เคยผ่านสื่อกลางแบบดั้งเดิมได้เปลี่ยนรูปแบบไปสู่การสื่อสารผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลที่หลากหลาย ซึ่งเปิดโอกาสให้นักการเมืองสามารถสื่อสารกับประชาชนได้โดยตรง ไร้ข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ ปรัชญาการณของการสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัลได้ก่อให้เกิดการขยายตัวของพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) ที่เปิดกว้างมากขึ้น ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ตลอดเวลา และยังสามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างทันที ในขณะที่เดียวกัน นักการเมืองก็ได้ปรับตัวโดยใช้สื่อดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ นำเสนอนโยบาย และโน้มน้าวจิตใจประชาชน ทั้งในช่วงการหาเสียงเลือกตั้งและในการบริหารประเทศ แต่การเข้าถึงข้อมูลที่มีมากมายและรวดเร็ว ยังนำมาซึ่งปัญหาข่าวปลอม (Fake News) การบิดเบือนข้อเท็จจริง และการแพร่กระจายของข้อมูลที่เป็นเท็จอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของนักการเมืองและความไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อสถาบันการเมือง พระมหาดันวัฒน์ ปรียติเมธี และพระครูพิศาลพัฒนานุกิจ (2025) ได้อธิบายถึงปรากฏการณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองในยุคดิจิทัลว่า เทคโนโลยีสารสนเทศได้ขยายพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) ให้กว้างขวางและเข้าถึงได้มากขึ้น ประชาชนไม่เพียงแต่เป็นผู้รับสารเท่านั้น แต่ยังสามารถแสดงความคิดเห็น ติดตาม ตรวจสอบ และมีปฏิสัมพันธ์กับ

นักการเมืองได้อย่างทันที การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้นำมาซึ่งโอกาสและความท้าทายต่อความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจที่ประชาชนมีต่อนักการเมืองและสถาบันการเมือง

ในขณะที่การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ปารีชาติ ชุมพงศ์ และธีรยุทธ ชะนิล (2025) ได้ชี้ให้เห็นว่า บทบาทของการสื่อสารทางการเมืองไม่เพียงมุ่งสร้างความเข้าใจแต่ยังมีเป้าหมายในการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม สังคมดิจิทัลยังเผชิญกับปัญหาข่าวปลอม (Fake News) การบิดเบือนข้อเท็จจริง และการแพร่กระจายข้อมูลที่เป็นเท็จอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของนักการเมืองและความไว้วางใจของประชาชน ฉันท ณา โพธาราม, นนธวัฒน์ มีนิต และอภิญา ฉัตรช่อฟ้า (2025) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมวิธีการสื่อสารทางการเมืองที่มุ่งเน้นความจริง ความเป็นกลาง และการสื่อสารที่สร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับความพยายามในการสร้างการสื่อสารทางการเมืองที่มีความน่าเชื่อถือและสามารถสร้างความไว้วางใจจากประชาชนได้อย่างยั่งยืน

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับการสื่อสารในยุคดิจิทัล โดยวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่มีต่อความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจของประชาชน ผ่านแนวคิดทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง ทฤษฎีความไว้วางใจทางการเมือง และทฤษฎีสื่อดิจิทัล การศึกษานี้ได้รวบรวมข้อมูลจากกรณีศึกษาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อถอดบทเรียนและนำเสนอแนวทางในการสร้างการสื่อสารทางการเมืองที่มีความน่าเชื่อถือและสามารถสร้างความไว้วางใจจากประชาชนได้อย่างยั่งยืน

ในยุคที่การเมืองและเทคโนโลยีดิจิทัลมีความเชื่อมโยงกันอย่างแนบแน่น การเข้าใจถึงพลวัตของความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารทางการเมืองกับความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจของประชาชน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในศตวรรษที่ 21 บทความนี้จึงไม่เพียงนำเสนอการวิเคราะห์เชิงวิชาการ แต่ยังมีข้อเสนอแนะทางปฏิบัติที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในการเสริมสร้างการสื่อสารทางการเมืองที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยในบริบทสังคมดิจิทัล

เนื้อหา

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัล

1.1 นิยามและองค์ประกอบของการสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัล

การสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัล หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมืองระหว่างผู้มีบทบาททางการเมืองและประชาชน โดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อใหม่เป็นช่องทางในการสื่อสาร (พระครูใบฎีกาวิชาญ วิสุทโธ, 2022) การสื่อสารในรูปแบบนี้มีลักษณะเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) และการสื่อสารแบบหลายทิศทาง (Multi-directional Communication) ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถมีปฏิสัมพันธ์และตอบโต้กับผู้ส่งสารได้อย่างทันที ซึ่งแตกต่างจากการสื่อสารทางการเมืองแบบดั้งเดิมที่มักเป็นการสื่อสารทางเดียว (One-way Communication) เท่านั้น

วัฒนา นนทชิต (2022) กล่าวว่า การสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัลเป็นรูปแบบการสื่อสารที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากเทคโนโลยีดิจิทัลสามารถเข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับพฤติกรรมบริโภคสื่อของคนกลุ่มนี้

องค์ประกอบของการสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัล

พระครูใบฎีกาวิชาญ วิสุทโธ (2022) ได้ระบุองค์ประกอบสำคัญของการสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัล ดังนี้:

1. **ผู้ส่งสาร (Sender)** ประกอบด้วยนักการเมือง พรรคการเมือง และสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ที่ต้องการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร นโยบาย และความคิดเห็นทางการเมืองไปยังประชาชน ในยุคดิจิทัล ผู้ส่งสารมีความหลากหลายมากขึ้น โดยไม่จำกัดเฉพาะนักการเมืองอาชีพเท่านั้น แต่ยังรวมถึงภาคประชาสังคม กลุ่มผลประโยชน์ และประชาชนทั่วไปที่สามารถผลิตและเผยแพร่เนื้อหาทางการเมืองได้ด้วยตนเอง

2. **สาร (Message)** เนื้อหาหรือข้อมูลทางการเมืองที่ต้องการสื่อสาร ซึ่งในยุคดิจิทัลมีความหลากหลายทั้งในแง่รูปแบบและเนื้อหา โดยอาจอยู่ในรูปแบบของข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง หรือสื่อผสม (Multimedia) ที่มีการผสมผสานรูปแบบต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

3. **ช่องทางการสื่อสาร (Channel)** แพลตฟอร์มดิจิทัลที่ใช้ในการส่งและรับข้อมูลทางการเมือง ซึ่งมีความหลากหลายมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่:

- 3.1 สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เช่น Facebook, Twitter, Instagram, TikTok
- 3.2 แอปพลิเคชันข้อความ (Messaging Applications) เช่น LINE, WhatsApp, Telegra
- 3.3 เว็บไซต์ (Websites) และบล็อก (Blogs)
- 3.4 แพลตฟอร์มวิดีโอ เช่น YouTube, Vimeo
- 3.5 พอดคาสต์ (Podcasts) และสื่อเสียงดิจิทัลอื่นๆ

4. **ผู้รับสาร (Receiver)** ประชาชนที่รับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ซึ่งในยุคดิจิทัลผู้รับสารมีบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยไม่ได้เป็นเพียงผู้รับสารแบบเฉื่อยชา (Passive) แต่เป็นผู้รับสารแบบกระตือรือร้น (Active) ที่สามารถเลือกรับสาร ได้ตอบ และกระจายข้อมูลต่อไปยังผู้อื่นได้

5. **ปฏิกริยาตอบกลับ (Feedback)** - การตอบสนองและการแสดงความคิดเห็นของผู้รับสารต่อเนื้อหาทางการเมือง ซึ่งในยุคดิจิทัลเกิดขึ้นได้อย่างทันทีและเป็นไปอย่างสองทางหรือหลายทิศทาง โดยการแสดงความคิดเห็น (Comments) การกดถูกใจ (Likes) การแบ่งปัน (Shares) และการตอบโต้ในรูปแบบต่าง ๆ

วัฒนา นนทชิต (2022) เพิ่มเติมว่า ในบริบทของการเมืองท้องถิ่น องค์ประกอบเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของคนรุ่นใหม่ในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการสื่อสารทางการเมืองท้องถิ่นยุคดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพจะช่วยกระตุ้นความสนใจและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ได้มากขึ้น

1.2 ทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองและการประยุกต์ใช้ในยุคดิจิทัล

ทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองหลายทฤษฎีได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ของการสื่อสารในยุคดิจิทัล อาทิ ทฤษฎีวาระข่าวสาร (Agenda-Setting Theory) ที่อธิบายว่าสื่อมีอิทธิพลต่อการกำหนดประเด็นที่ประชาชนให้ความสนใจ ในยุคดิจิทัล นักการเมืองสามารถกำหนดวาระข่าวสารได้เองโดยไม่ต้องผ่านสื่อกระแสหลัก ทฤษฎีการสื่อสารแบบสองขั้นตอน (Two-step Flow of Communication) ที่อธิบายว่าข้อมูลจะถูกส่งผ่านจากสื่อไปยังผู้นำความคิด (Opinion Leaders) และจากผู้นำความคิดไปยังประชาชนทั่วไป ในยุคดิจิทัล ผู้นำความคิดออนไลน์ (Online Influencers) มีบทบาทสำคัญในการกระจายข้อมูลทางการเมือง และทฤษฎีพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere Theory) ของ Jürgen Habermas ที่อธิบายว่าพื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่ที่ประชาชนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและถกเถียงในประเด็นสาธารณะได้อย่างเสรี ในยุคดิจิทัล สื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นพื้นที่สาธารณะรูปแบบใหม่ที่เปิดกว้างและไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพ บทความนี้จะนำเสนอทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองและการประยุกต์ใช้ในบริบทของสังคมดิจิทัล โดยอ้างอิงจากงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง

ความสำคัญของการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารทางการเมืองเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนระบบประชาธิปไตย ตามที่ปารีชาติ ชุมพงศ์ และธีรยุทธ ชะนิล (2025) ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง "บทบาทของการสื่อสารทางการเมืองในการสร้างความเข้าใจและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบบประชาธิปไตย" การสื่อสารทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของระบบประชาธิปไตย

1.3 ทฤษฎีความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจทางการเมือง

ความน่าเชื่อถือ (Credibility) และความไว้วางใจ (Trust) ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสื่อสารทางการเมือง โดยความน่าเชื่อถือประกอบด้วยปัจจัยสำคัญหลายประการ ได้แก่ ความเชี่ยวชาญ (Expertise) ที่แสดงถึงความรู้ความสามารถของนักการเมือง ความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) ที่แสดงถึงความซื่อสัตย์และความจริงใจ ความดึงดูดใจ (Attractiveness) ที่แสดงถึงบุคลิกภาพและความน่าสนใจ และความคล้ายคลึง (Similarity) ที่แสดงถึงความเข้าใจและความเห็นอกเห็นใจในปัญหาของประชาชน ส่วนความไว้วางใจทางการเมือง หมายถึง ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองและสถาบันการเมืองว่าจะดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อเสถียรภาพของระบอบประชาธิปไตย

1.4 ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรมกับการสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัล

อุษา ศิลป์เรืองวิไล (2023) ได้นำเสนอการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรมของโรเจอร์ส (Rogers, 1983) ในการอธิบายพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคดิจิทัล ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการสื่อสารทางการเมืองได้เช่นกัน ทฤษฎีนี้อธิบายว่าการยอมรับนวัตกรรมหรือแนวคิดใหม่ในสังคมจะผ่านกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่:

1. การรับรู้ (Awareness) ประชาชนเริ่มรับรู้ถึงประเด็นทางการเมืองผ่านช่องทางสื่อต่าง ๆ
2. ความสนใจ (Interest) เกิดความสนใจและต้องการข้อมูลเพิ่มเติม

3. การประเมิน (Evaluation) พิจารณาและประเมินข้อมูลที่ได้รับ
4. การทดลอง (Trial) ทดลองมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง
5. การยอมรับ (Adoption) การยอมรับและมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง

ในยุคดิจิทัล สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือสำคัญที่เร่งกระบวนการเหล่านี้ โดยช่วยให้การเผยแพร่ข้อมูลทางการเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง

1.5 การประยุกต์ใช้ในยุคดิจิทัล

การสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัลมีลักษณะพิเศษหลายประการ ดังนี้:

1. การสื่อสารแบบหลายช่องทาง (Multi-channel Communication)

ปาริชาติ ชุมพงศ์ และธีรยุทธ ชะนิล (2025) ชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารทางการเมืองในปัจจุบันไม่ได้จำกัดอยู่เพียงสื่อกระแสหลัก แต่ขยายไปสู่สื่อสังคมออนไลน์และแพลตฟอร์มดิจิทัลต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลทางการเมืองได้ง่ายขึ้น

2. การมีส่วนร่วมแบบโต้ตอบ (Interactive Participation)

เทคโนโลยีดิจิทัลเปิดโอกาสให้เกิดการสื่อสารแบบสองทาง ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนมุมมอง และมีปฏิสัมพันธ์กับนักการเมืองหรือหน่วยงานรัฐได้โดยตรง

3. การกระจายอำนาจในการสื่อสาร (Decentralization of Communication Power)

อุษา ศิลป์เรืองวิไล (2023) อธิบายว่า ดิจิทัลเทคโนโลยีช่วยลดการผูกขาดอำนาจในการสื่อสารจากรัฐและสื่อกระแสหลัก ทำให้เกิดการกระจายอำนาจในการสื่อสาร และเปิดพื้นที่ให้กับเสียงที่หลากหลายมากขึ้น

4. ความท้าทายด้านคุณภาพของข้อมูล (Information Quality Challenges)

ฉันทนา โพธาราม และคณะ (2025) ชี้ให้เห็นว่า การสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัลมีความท้าทายในเรื่องของคุณภาพข้อมูล การแพร่กระจายของข่าวปลอม และการบิดเบือนข้อมูล ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

2. พัฒนาการและรูปแบบของการสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัล

2.1 พัฒนาการของการสื่อสารทางการเมืองจากยุคดั้งเดิมสู่ยุคดิจิทัล

การสื่อสารทางการเมืองได้มีพัฒนาการจากยุคดั้งเดิมที่อาศัยการปราศรัยในที่สาธารณะ การพิมพ์แจกจ่ายเอกสาร และการใช้สื่อกระแสหลักอย่างโทรทัศน์และวิทยุ สู่ยุคอินเทอร์เน็ตรุ่นแรกที่มีการใช้เว็บไซต์และอีเมลในการสื่อสาร จนมาถึงยุคเว็บ 2.0 และ 3.0 ที่มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ แอปพลิเคชันข้อความ การสตรีมมิ่ง และเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน (Virtual Reality) ในการสื่อสารทางการเมือง พัฒนาการนี้ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญในรูปแบบและกลยุทธ์การสื่อสารของนักการเมือง รวมถึงความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อการสื่อสารทางการเมือง

2.2 รูปแบบของการสื่อสารทางการเมืองผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลประเภทต่าง ๆ

นักการเมืองใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลหลากหลายรูปแบบในการสื่อสารกับประชาชน ซึ่งแต่ละแพลตฟอร์มมีคุณลักษณะและข้อดีข้อเสียที่แตกต่างกัน เช่น Twitter (X) ที่เน้นความรวดเร็วและกระชับ เหมาะสำหรับการประกาศนโยบายและการตอบสนองต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน Facebook ที่เน้นการสร้างชุมชนและการมีส่วนร่วม เหมาะสำหรับการสร้างความสัมพันธ์กับผู้สนับสนุน Instagram ที่เน้นภาพและวิดีโอ เหมาะสำหรับการสร้างภาพลักษณ์และการนำเสนอกิจกรรม YouTube ที่เน้นวิดีโอยาว เหมาะสำหรับการอธิบายนโยบายและการปราศรัย และ TikTok ที่เน้นวิดีโอสั้น เหมาะสำหรับการเข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ นอกจากนี้ ยังมีการใช้แอปพลิเคชันข้อความอย่าง LINE, WhatsApp และ Telegram ในการสื่อสารกับประชาชนและสมาชิกพรรคการเมืองอีกด้วย

2.3 กรณีศึกษาการใช้สื่อดิจิทัลของนักการเมืองในประเทศไทยและต่างประเทศ

ในประเทศไทย การใช้สื่อดิจิทัลของนักการเมืองได้มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงการเลือกตั้งทั่วไปปี 2562 และ 2566 ที่พรรคการเมืองต่างๆ ได้ใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือสำคัญในการหาเสียง พรรครุ่นใหม่อย่างพรรคอนาคตใหม่ (ปัจจุบันคือพรรคก้าวไกล) ได้ใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพในการสื่อสารนโยบายและสร้างการมีส่วนร่วมกับประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ ในขณะที่พรรคการเมืองและนักการเมืองรุ่นเก่าก็ได้ปรับตัวโดยใช้สื่อดิจิทัลมากขึ้น

ในต่างประเทศ กรณีศึกษาที่โดดเด่น ได้แก่ การใช้ Twitter (X) ของอดีตประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา Donald Trump ที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสื่อสารกับประชาชนโดยไม่ผ่านสื่อกระแสหลัก การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของประธานาธิบดีเกาหลีใต้ Yoon Suk-yeol ในการสร้างภาพลักษณ์ที่เข้าถึงง่ายและเป็นกันเอง และการใช้ TikTok ของนายกรัฐมนตรีนิวซีแลนด์ Jacinda Ardern (ในช่วงที่ดำรงตำแหน่ง) ในการสื่อสารกับกลุ่มคนรุ่นใหม่ กรณีศึกษาเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงกลยุทธ์และวิธีการที่แตกต่างกันในการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจจากประชาชน

3. ผลกระทบของการสื่อสารในยุคดิจิทัลต่อความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจของประชาชน

3.1 ผลกระทบในเชิงบวก

การสื่อสารในยุคดิจิทัลได้ส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจของประชาชนในหลายด้าน ได้แก่ การเพิ่มความโปร่งใสและการเข้าถึงข้อมูล (Transparency and Accessibility) ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและติดตามการทำงานของนักการเมืองได้อย่างต่อเนื่อง การสร้างการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ (Engagement and Interaction) ที่ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองได้มากขึ้น การสร้างความใกล้ชิดและความเป็นมนุษย์ (Proximity and Humanization) ที่นักการเมืองสามารถแสดงด้านที่เป็นมนุษย์และใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้น และการสร้าง

ชุมชนและเครือข่าย (Community and Network Building) ที่นักการเมืองสามารถสร้างและรักษาเครือข่ายของผู้สนับสนุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ผลกระทบในเชิงลบ

ในขณะเดียวกัน การสื่อสารในยุคดิจิทัลก็ได้ส่งผลกระทบในเชิงลบต่อความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจของประชาชนในหลายด้านเช่นกัน ได้แก่ การแพร่กระจายของข่าวปลอมและข้อมูลบิดเบือน (Fake News and Misinformation) ที่ทำให้ประชาชนเกิดความสับสนและไม่แน่ใจในข้อมูลที่ได้รับ การโจมตีและการใส่ร้ายทางการเมือง (Political Attacks and Smear Campaigns) ที่ทำให้บรรยากาศทางการเมืองเต็มไปด้วยความขัดแย้งและความเกลียดชัง การสร้างภาพลักษณ์ที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง (Image Manipulation) ที่ทำให้ประชาชนเกิดความคาดหวังที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง และการแบ่งแยกและการสร้างห้องเสียงสะท้อน (Polarization and Echo Chambers) ที่ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่สอดคล้องกับความเชื่อของตนเองเท่านั้น (Promma & Kulachai, 2024)

3.3 ความท้าทายในการสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจในยุคดิจิทัล

นักการเมืองและองค์กรทางการเมืองกำลังเผชิญกับความท้าทายสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจในยุคดิจิทัล ได้แก่ การรักษาความสมดุลระหว่างความเป็นส่วนตัวและการเปิดเผยข้อมูล (Privacy vs. Transparency) ในยุคที่ประชาชนต้องการความโปร่งใสแต่ก็ยังเคารพในความเป็นส่วนตัวของนักการเมือง การจัดการกับข่าวปลอมและข้อมูลบิดเบือน (Managing Fake News and Misinformation) ในยุคที่ข้อมูลสามารถแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง การรักษาความสม่ำเสมอและความน่าเชื่อถือ (Maintaining Consistency and Credibility) ในยุคที่การสื่อสารมีหลากหลายช่องทางและกลุ่มเป้าหมาย และการตอบสนองต่อความคาดหวังที่สูงขึ้นของประชาชน (Responding to Higher Expectations) ในยุคที่ประชาชนคาดหวังการตอบสนองและการมีส่วนร่วมที่มากขึ้น (Sanwonglakron & Wareewarach, 2025)

4. แนวทางการพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัล

ปาริชาติ ชุมพงศ์ และธีรยุทธ ชะนิล (2025) รวมถึงงานวิจัยอื่น ๆ สามารถสรุปแนวทางในการพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัล ดังนี้:

- 1. การส่งเสริมความรู้เท่าทันสื่อ** การพัฒนาทักษะความรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลให้กับประชาชน เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ ประเมิน และตรวจสอบข้อมูลได้อย่างมีวิจารณญาณ
- 2. การสร้างพื้นที่สาธารณะที่ปลอดภัย** การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลที่เป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ โดยปราศจากการคุกคามหรือการใช้ความรุนแรง
- 3. การส่งเสริมจริยธรรมในการสื่อสาร** การนำหลักพุทธวิธีในการสื่อสารมาประยุกต์ใช้ เพื่อส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองที่มีความจริง ความเมตตา และประโยชน์ต่อสังคมเป็นที่ตั้ง
- 4. การพัฒนากลไกการตรวจสอบข้อมูล** การพัฒนาเครื่องมือและกลไกในการตรวจสอบข้อมูลทางการเมืองที่เผยแพร่ในสื่อดิจิทัล เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของข่าวปลอมและข้อมูลบิดเบือน

การพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองที่มีคุณภาพในยุคดิจิทัล จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ สื่อมวลชน นักวิชาการ และประชาชน เพื่อสร้างระบบนิเวศของการสื่อสารทางการเมืองที่ส่งเสริมประชาธิปไตยและความเป็นธรรมในสังคม

ยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีสารสนเทศและโซเชียลมีเดียเข้ามามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมือง การสื่อสารระหว่างนักการเมือง พรรคการเมือง และประชาชนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้ใช้และบริบทของสังคมดิจิทัล โดยมีแนวทางสำคัญ ดังนี้:

1. การสร้างความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล

การเปิดพื้นที่ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เช่น ผ่าน Facebook Live, ระบบ Q&A หรือแอปพลิเคชันของหน่วยงานภาครัฐ เป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม และลดช่องว่างระหว่างประชาชนกับภาครัฐ (Wisuttho, n.d.)

2. การปรับรูปแบบภาวะผู้นำให้ตอบโจทย์โลกออนไลน์

ภาวะผู้นำแบบบารมีในยุคดิจิทัลต้องผสมผสานทั้งบุคลิกภาพ ความสามารถด้านการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เช่น การนำเสนอภาพลักษณ์ผ่านคลิปวิดีโอสั้น หรือการตอบสนองประชาชนแบบ real-time ซึ่งช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและสร้างความใกล้ชิดกับประชาชน (ละอองดาว ชาทองยศ, 2024)

3. การใช้ข้อมูลและข้อเท็จจริงในการสื่อสารนโยบาย

พรรคการเมืองควรอาศัยข้อมูลสถิติและผลวิจัยในการสื่อสารนโยบาย โดยนำเสนอผ่านสื่อออนไลน์อย่างมีระบบ และสามารถตรวจสอบได้ เพื่อสร้างความเข้าใจในนโยบายและเสริมสร้างการตัดสินใจที่มีเหตุผลของประชาชน (Promma & Kulachai, 2024)

4. การจัดการความขัดแย้งและลดการแบ่งขั้วในสังคมออนไลน์

แม้โซเชียลมีเดียจะเป็นพื้นที่แสดงออกทางการเมือง แต่ก็ควรได้รับการออกแบบให้เอื้อต่อการถกเถียงเชิงสร้างสรรค์ โดยการส่งเสริมการใช้ภาษาที่เหมาะสม การตรวจสอบข่าวปลอม และการมีระบบกลั่นกรองเนื้อหาที่อาจก่อให้เกิดความเกลียดชัง (Sanwonglakron & Wareewarach, 2025)

5. การส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy)

ภาครัฐ ภาคการศึกษา และสื่อมวลชนควรส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อให้กับประชาชน โดยเฉพาะเยาวชน เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ แยกแยะ และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารก่อนนำไปเผยแพร่หรือแสดงความคิดเห็น (McQuail, 2010)

แนวทางการพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัลต้องมุ่งสู่การสร้างความโปร่งใส เสริมสร้างความไว้วางใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านเครื่องมือดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ พร้อมทั้งจัดการกับความท้าทายด้านข้อมูลเท็จ ความแตกแยกทางการเมือง และพฤติกรรมสื่อออนไลน์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อให้การเมืองดิจิทัลเป็นพื้นที่แห่งประชาธิปไตยที่ยั่งยืน

สรุป

ในโลกยุคดิจิทัลที่การสื่อสารไร้พรมแดนและดำเนินไปอย่างรวดเร็ว การเมืองย่อมไม่อาจแยกตัวออกจากอิทธิพลของเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสื่อดิจิทัลกลายเป็นกลไกสำคัญที่นักการเมืองใช้ในการสื่อสารกับประชาชน ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลได้แบบเรียลไทม์ การเปิดพื้นที่สาธารณะสำหรับแสดงความคิดเห็น และการลดช่องว่างระหว่างตัวแทนกับผู้แทน ล้วนเป็นคุณสมบัติสำคัญที่สื่อดิจิทัลมอบให้กับกระบวนการทางการเมือง

นักการเมืองในปัจจุบันไม่สามารถพึ่งพาการสื่อสารแบบเดิมที่มีลักษณะทางเดียวอีกต่อไป เนื่องจากประชาชนมีความคาดหวังที่จะ "มีส่วนร่วม" มากยิ่งขึ้น ทั้งในแง่ของการรับข้อมูล ข่าวสาร และการเสนอแนะความคิดเห็น นักการเมืองที่สามารถปรับตัวและสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพผ่านช่องทางดิจิทัล ไม่เพียงแต่จะได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนหรือประชาชนทั่วไปเท่านั้น แต่ยังสามารถสร้างความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือในระดับที่ลึกซึ้งขึ้นได้อีกด้วย (Chadwick, 2013)

สื่อดิจิทัลโดยเฉพาะโซเชียลมีเดียอย่าง Facebook, X (Twitter), Instagram, YouTube หรือ TikTok เปิดโอกาสให้เกิดการสื่อสารสองทาง นักการเมืองสามารถสื่อสารแนวนโยบาย ข่าวสาร หรือแม้แต่แสดงตัวตนส่วนบุคคลที่เป็นกันเองได้ ซึ่งถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้ภาพลักษณ์ของนักการเมืองเปลี่ยนไปจากเดิม จากการเป็นผู้มีอำนาจอยู่ในระดับสูง กลายมาเป็นบุคคลที่เข้าถึงได้ง่าย เป็นมิตร และเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ความสามารถในการสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัลไม่เพียงพอหากปราศจากจริยธรรมและความโปร่งใส เพราะผู้ใช้โซเชียลมีเดียในปัจจุบันมีศักยภาพในการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์สูง

การวิจัยหลายชิ้นระบุว่า “ความน่าเชื่อถือ” (credibility) และ “ความไว้วางใจ” (trust) เป็นปัจจัยหลักที่ประชาชนใช้ในการประเมินนักการเมือง โดยความน่าเชื่อถือหมายถึงภาพลักษณ์ของการมีความรู้ความสามารถ และความซื่อตรง ขณะที่ความไว้วางใจเป็นผลจากการสื่อสารอย่างสม่ำเสมอ โปร่งใส และตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเคารพต่อประชาชน (O'Neill, 2002)

การสร้าง ความไว้วางใจในยุคดิจิทัลนั้น ไม่ได้เกิดจากคำพูดหรือข้อความเพียงอย่างเดียว แต่รวมไปถึง "พฤติกรรมดิจิทัล" ของนักการเมือง เช่น ความถี่ในการอัปเดตข้อมูล ความตรงไปตรงมาในการชี้แจงประเด็นที่มีข้อกังขา และการมีส่วนร่วมกับความคิดเห็นของประชาชน นักการเมืองที่ตอบคอมเมนต์หรือมีปฏิสัมพันธ์จริงกับผู้ติดตาม ย่อมได้รับคะแนนนิยมและความไว้วางใจเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (Kruikemeier, 2014)

ในทางตรงกันข้าม การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อบิดเบือนข้อมูล ปลอมข่าวลวง (fake news) หรือโจมตีคู่แข่งทางการเมือง อาจส่งผลเสียอย่างรุนแรง เพราะประชาชนมีแนวโน้มจะลงโทษนักการเมืองที่ไม่ยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรม โดยเฉพาะเมื่อพฤติกรรมเหล่านั้นขัดแย้งกับภาพลักษณ์ที่แสดงออกในที่สาธารณะ (Zhou & Moy, 2007)

การวิเคราะห์กรณีศึกษาจากต่างประเทศพบว่า นักการเมืองที่สามารถสร้างแบรนด์ส่วนบุคคล (personal branding) ผ่านสื่อดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในหมู่คนรุ่นใหม่ที่เป็น digital native มักได้รับการตอบรับที่ดี ตัวอย่างเช่น ในการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐฯ ปี 2008 และ 2012 การใช้โซเชียลมีเดียของ Barack Obama ถือเป็นกรณีศึกษาเชิงบวกที่แสดงให้เห็นว่าสื่อดิจิทัลสามารถส่งเสริมภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือ และความไว้วางใจได้อย่างเป็นรูปธรรม (Jungheer, 2016)

แม้ว่าเทคโนโลยีจะมอบเครื่องมือใหม่ ๆ ให้กับนักการเมือง แต่ก็มีความเสี่ยงเช่นกัน กล่าวคือ ความเร็วของการสื่อสารในยุคดิจิทัลอาจนำไปสู่การตัดสินใจสื่อสารแบบฉับพลันโดยไม่ผ่านการตรวจสอบข้อเท็จจริง อีกทั้งแรงกดดันทางสังคมที่เกิดขึ้นบนแพลตฟอร์มดิจิทัล อาจทำให้นักการเมืองเลือกใช้ถ้อยคำที่รุนแรง หรือนั้สร้างกระแสมากกว่าสาระ ส่งผลให้เกิดการแบ่งขั้วทางการเมืองอย่างรุนแรงในสังคม

ดังนั้น นักการเมืองที่ต้องการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล ควรพิจารณาประเด็นสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. ความต่อเนื่องและความจริงใจในการสื่อสาร ไม่ใช่โซเชียลมีเดียแค่ในช่วงเลือกตั้ง
2. การยึดมั่นในจริยธรรมและความโปร่งใส ไม่บิดเบือนหรือโฆษณาชวนเชื่อ
3. การสร้างพื้นที่รับฟังและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกร่วม (sense of belonging) และความไว้วางใจในระยะยาว

หากนักการเมืองสามารถปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวได้อย่างสม่ำเสมอ ความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจจากประชาชนจะไม่ได้เป็นเพียงภาพลักษณ์ชั่วคราว แต่จะกลายเป็นทุนทางการเมืองที่ยั่งยืนและเป็นรากฐานของการพัฒนาประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ

กล่าวโดยสรุป สื่อดิจิทัลมิใช่เพียงแค่ช่องทางการสื่อสาร แต่เป็นสนามการเมืองใหม่ที่ต้องอาศัยทั้งความรู้ จริยธรรม และความเข้าใจในพฤติกรรมของประชาชน นักการเมืองที่สามารถใช้เครื่องมือนี้ได้อย่างมีวิจรรณญาณ และสื่อสารอย่างซื่อตรง จะสามารถสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจได้อย่างยั่งยืน ในขณะที่ผู้ที่ละเลยความรับผิดชอบทางจริยธรรม อาจถูกตัดสินจากประชาชนในเวทีสาธารณะแห่งโลกออนไลน์อย่างรวดเร็วและรุนแรง

เอกสารอ้างอิง

- ปาริชาติ ชุมพงศ์ & อีรยุทธ ชะนิล. (2025). บทบาทของการสื่อสารทางการเมืองในการสร้างความเข้าใจและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบบประชาธิปไตย. “วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ”.
- พระครูใบฎีกาวิชาญ วิสุทโธ. (2022). การสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัล. “วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น”.
- ละอองดาว ชาทองยศ. (2024). ภาวะผู้นำแบบบารมีในยุคดิจิทัล: การปรับตัวและความท้าทาย. “วารสารวิชาการจินตาสีทธี”.
- วัฒนา นนทชิต. (2022). การสื่อสารทางการเมืองท้องถิ่นยุคดิจิทัลในการส่งเสริมพฤติกรรมการมีส่วนร่วม ท างการเมืองท้องถิ่นของคนรุ่นใหม่ระดับอุดมศึกษาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี.
- อุษา ศิลป์เรืองวิไล. (2023). การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (เอเวอร์เร็ด เอ็ม โรเจอร์ส, 2526) เพื่ออธิบายพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคดิจิทัล.
- Chadwick, A. (2013). *The hybrid media system: Politics and power.* Oxford University Press.

- Jungherr, A. (2016). Twitter use in election campaigns: A systematic review. *Journal of Information Technology & Politics*, 13(1), 72–91.
- Kruikemeier, S. (2014). How political candidates use Twitter and the impact on votes. *Computers in Human Behavior*, 34, 131–139.
- O'Neill, O. (2002). *A question of trust: The BBC Reith Lectures 2002W*. Cambridge University Press.
- Zhou, Y., & Moy, P. (2007). Parsing framing processes: The interplay between online public opinion and media coverage. *Journal of Communication*, 57(1), 79–98.